

UPPSALA
UNIVERSITET

REMISSVAR

Datum: 20100907 Dnr UFV 2010/791

Högskoleverket

Box 2136
750 02 Uppsala

Besöksadress:
Blåsenhus, von Kraemers allé
1A, hus 21 & 24, plan 2

Handläggare:
Mats Cullhed

Telefon:
018-471 62 95

www.uu.se

Mats.Cullhed@learninglab.uu.se

Uppsala universitets arbete med distansutbildning

Högskoleverket (HSV) har fått i uppdrag av regeringen att kartlägga distansutbildningens förutsättningar och möjligheter. Det följande utgör Uppsala universitets svar på de frågor som HSV ställt (i texten återgivna med kursiv stil).

Inledning

För Uppsala universitet (UU) är HSV:s frågor om distansutbildningens villkor inte helt enkla att besvara av både organisatoriska och verksamhetsmässiga skäl. Inom UU ligger ansvaret för kursutbudet vid fakulteterna. Vissa - men inte alla - fakulteter tillämpar en systematisk terminologi vad avser distanskurser och har inarbetade rutiner och klara strategier för institutionernas distansutbildningar, men de regelverk och riktlinjer som används kan skilja sig åt mellan olika fakulteter.

Vid UU finns därför ingen central enhet som har till uppgift att arbeta med enbart distansundervisning. Av samma anledning finns ingen särskild budget för arbetet med just distansutbildningar, separerade från övrig undervisning. Centrala stödstrukturer liksom universitetsövergripande riktlinjer och regelverk utformas medvetet för att vara relevanta för alla utbildningar. Inom det ramverket har sedan fakulteterna friheten och ansvaret att organisera utbildningarna som de finner bäst.

Detta synsätt avspeglar dessutom en verksamhetsmässig bedömning. Utvecklingen inom IT-området har medfört drastiskt förändrade villkor för all undervisning och den formellt sett relativt klara åtskillnaden mellan campus- och distanskurser behöver inte alltid vara lika meningsfull i den faktiska undervisningssituationen. Avgörande för distansstudenternas lärande kommer att vara hur universitetets personal lär sig att utnyttja och utveckla de pedagogiska och administrativa möjligheter som erbjuds av tillgängliga IT-resurser, vare sig detta sker inom ramen för distans- eller campuskurser.

Sammantaget innebär detta att det mesta i de svar som följer av nödvändighet behandlar måldokument, organisationsfrågor och andra omständigheter vid UU som inte är distansspecifika, utan

som istället rör det centrala området IT i lärandet. När det gäller statistisk information har vi dock eftersträvat att i görligaste mån få fram sådana uppgifter som rör just distansutbildningar.

Definition, styrdokument och redovisningar

Lärosätets definition av termen distansutbildning, om den skiljer sig från "utbildning där lärare och studenter i huvudsak är åtskiljda i tid och rum".

Termen distansutbildning avser vid UU *undervisning som antingen har några samlingar eller inga samlingar alls* och används som en klassifikation för att lämna information till studenterna i samband med ansökan till program och kurser via utbildningskatalogen och via studera.nu. Den tydliga markeringen av distanskurser är viktig ur främst två perspektiv: som en öppning mot det livslånga lärandet, i synnerhet vad avser fortbildning av redan yrkesverksamma, samt som ett sätt att ta ansvar för utbildningen inom ämnen för vilka UU har ett nationellt ansvar, t.ex. för s.k. "småspråk".

Vilken teknik som används för kommunikationen har inte varit aktuellt att definiera. En viss definitionsskillnad finns avseende *distans* respektive *IT-distans*, men det är oklart hur systematiskt detta anges.

Det är samtidigt värt att upprepa att definitionen är av mindre betydelse i den pedagogiska praktiken än vad som tidigare var fallet. Skillnader kvarstår naturligtvis vad gäller distansgruppernas ofta annorlunda sammansättning (t.ex. vad gäller ålder) och studenternas motiv för att följa en kurs (t.ex. behov av professionell fortbildning), men i takt med att mer och mer av studenternas lärande på alla kurser äger rum i nätbaserade miljöer, i samspel med lärare och andra studenter, blir skillnaden mellan distans- och campuskurser mindre framträdande. Universitetets undervisning bör snarare ses som ett kontinuum med olika grad av IT-användning i undervisningen.

De strategier och visionsdokument och andra styrdokument, samt verksamhetsberättelser och uppdragsbeskrivningar, som tar upp hur IT i lärande och utbildning vid lärosätet genomförs och utvecklas. Om lärosätet saknar sådant dokument, var vänlig förklara varför.

Mål och strategier för Uppsala universitet (BILAGA 1)

I det övergripande dokumentet *Mål och strategier för Uppsala universitet* betonas behovet av en fungerande IT-infrastruktur

för att hålla samman god forskning och god utbildning, men även för att erbjuda studenterna en stimulerande utbildningsmiljö och göra dem förberedda för arbetslivet i en internationell värld.

En avgörande faktor för att uppnå UU:s mål anges vara insikten om att informationstekniken radikalt förändrar förutsättningarna för hur vi kommunicerar, söker, lagrar, bearbetar och presenterar information samt sprider forskningsresultat. Slutsatsen är att IT inte får uppfattas som en teknisk fråga utan måste ses som en naturlig del i all verksamhet och inte får särskiljas från denna, även om den i tidiga utvecklingskedan behöver särskild uppmärksamhet.

Program för användning och utveckling av IT vid Uppsala universitet (BILAGA 2)

Programmet beskriver hur IT-strategier ska användas för att bidra till att uppfylla universitetets övergripande mål. Avseende utbildning skriver man bland annat om hur UU skall förena det bästa av den traditionella campusmiljön - med hög kvalitet i undervisningen och lärare med forskningsanknytning - med de möjligheter informationstekniken ger och om hur webbaserade miljöer, som UU:s studentportal, erbjuder lärare nya sätt att kommunicera på mötesplatser som inte är bundna i tid och rum.

Programmet tar också upp hur IT förstärker de internationella dimensionerna i utbildningen, hur utbildningsmaterial blir lätt-tillgängligt för alla och om hur gränserna mellan formellt och informellt lärande suddas ut när det allt mer ses ur ett livslångt perspektiv.

Uppsala universitets verksamhetsplan 2010 (BILAGA 3)

I verksamhetsplanen lyfts några aspekter fram där IT spelar en särskild roll, nämligen för internationalisering, för pedagogisk utveckling, för breddad rekrytering och för ökad tillgänglighet till forsknings- och arkivmaterial.

Pedagogiskt program för Uppsala universitet (BILAGA 4)

Avdelningen för universitetspedagogisk utveckling har ansvarat för universitetets pedagogiska program. I linje med vad som sagts i ingressen behandlas inte heller här distansfrågor specifikt. Däremot betonas att IT-lösningar skall användas när det gynnar studenternas lärande (punkt 1.2.4) och att utbildning i att undervisa med nätbaserade resurser skall ingå i personalens kompetensutveckling (punkterna 3.1.1 & 3.3.1).

Riktlinjer för studenternas arbetsvillkor (BILAGA 5)

I riktlinjerna anges bl.a. att UU ska eftersträva att ge studenterna erforderlig tillgång till elektroniska informationsresurser och att studenter med funktionshinder har rätt till särskilt stöd.

Uppdrag för Uppsala Learning Lab (BILAGA 6)

Avdelningen Uppsala Learning Lab (ULL) har ett universitetsövergripande ansvar för utvecklingen av IT i undervisningen vid UU. I dess uppdrag ingår bl.a. att sprida och stärka användningen av IT-stött lärande i universitetets grundutbildning och forskarutbildning, att initiera, driva och stödja utvecklingsprojekt för att utveckla IT i undervisning och i forskningsprojekt, och att vara systemägare till system inom utbildningsområdet (t.ex. Studentportalen och program för nätbaserade möten).

Uppsala Learning Labs visions- och måldokument (BILAGA 7)

Vid ULL genomförs visions- och målarbete vartannat år. Ett huvudmål är att varje lärare självständigt ska kunna bedöma både pedagogiskt och tekniskt vilket sorts system eller programvara som lämpar sig bäst i den aktuella undervisningssituationen. Vidare betonas vikten av väl fungerande system som blir studenternas självklara ingång till studierna vid UU, samtidigt som ULL också skall testa och utvärdera ny teknik utifrån pedagogiska och användaraspekter.

Kortfattade exempel på hur lärosätet arbetar strategiskt med distansutbildning

Teologiska institutionen/fakulteten har sedan början av 2000-talet satsat på att i praktiken erbjuda hela sitt kursutbud på grundutbildningen på distans med IT-stöd (lärlplattform, inspelade föreläsningar m.m.) i syfte att bibehålla sin ledande position inom religionsvetenskap och rekrytera nya studerandegrupper. Resultaten av den konsekvent genomförda satsningen, som inbegripit samtliga ämnen har varit mycket goda: ökat antal studenter och en väsentligt förbättrad genomströmning (upp till samma nivå som campuskurserna) har noterats och pedagogiska erfarenheter från distansundervisningen har på ett intressant sätt i allt högre grad kommit campuskursernas studenter till godo. Utbildning och fortbildning i IT-pedagogik och utveckling av samverkan mellan campus- och nätkurser sker kontinuerligt vid institutionen.

Vid institutionen har under året 2010 dessutom forskarskolor inrättats inom alla forskarutbildningsämnena med motsvarande ämnen i Lund och vissa enskilda andra lärosäten, nationellt och i Norden. Inom dessa forskarskolor utnyttjas i vissa fall IT som hjälpmedel för att läsa och kommentera doktoranders texter, för handledning och för kontakt mellan doktorander på olika lärosäten.

Inom *urologikursen på läkarprogrammet* har man under flera års tid använt IT som ett verktyg för att kunna erbjuda samma utbildningsutbud till alla kursdeltagare, oavsett om de är stationerade vid Akademiska sjukhuset i Uppsala, eller vid något av regionsjukhusen. Man samarbetar med läkare vid regionsjukhusen och utbildningen blir en blandning av distans- och campusundervisning. Man använder verktyg av olika slag, t.ex. en lärplattform för textbaserad kommunikation, filmer, tester samt ett e-mötesverktyg för att hålla seminarier i realtid, för alla studenter samtidigt - både i Uppsala och ute på regionsjukhusen. Alla seminarier har spelats in och sänds som poddsändningar så att studenterna skall kunna repetera och ta del av det fler gånger, t.ex. i sina mp3-spelare. Lärarna har använt enkätverktyget kontinuerligt för att förbättra undervisningen under terminerna. Studenterna är mycket nöjda och införandet av IT i urologiutbildningen har även också öppnat för en större kontaktyta mot de urologiskt verksamma läkarna i regionen generellt (se vidare <http://www.lakartidningen.se/07engine.php?articleId=9998>).

Studenter inom Vetenskapsområdet för teknik och naturvetenskap, inom bl.a. *civilingenjörsprogrammen* med mycket bunden undervisning, har med kurser som ges som IT-distans en bra och uppskattad möjlighet att bredda sig genom att parallellt med sina ordinarie studier läsa kurser inom andra ämnesområden utan att det medför problem med kollisioner rent schematekniskt.

Inom *lärarutbildningen* erbjuds både helt distansbaserade och modifierade masterprogram. Efter önskemål från studenterna infördes några träffar inom det utbildningsvetenskapliga masterprogrammet med inriktning mot specialpedagogik. Fortbildningsavdelningen för skolans internationalisering driver några fristående kurser samt har 4 - 5 kurser inom ramen för lärarlyftet. Kurserna i lärarlyftet är ”modifierad distans”.

Med hjälp av externa medel har *Uppsala Learning Lab* vid några tillfällen kunnat utlysa projektmedel till lärare för att utveckla kurser med webbstöd. Lärarna fick relativt blygsamma bidrag, som likväl gjorde det möjligt att avsätta tid för kursutveckling, och erhöll kontinuerlig handledning av ULL:s personal. Vid ett tillfälle tillkom också ett dussintal projekt som finansierades av språkvetenskapliga fakulteten men som fick samma stöd från ULL. Lärarprojekten resulterade i ett stort antal nya kurser, varav flertalet var distanskurser, och har fått tydliga spridningseffekter när erfarenheter från projekten spridits från lärare till lärare. Några av kurserna ledde till en markant ökning av antalet studenter och flera av de deltagande lärarna har fått ta emot UU:s pedagogiska pris.

Riktlinjer för lärare som använder IT i sin undervisning

De lärare som kommer i kontakt med ULL får följande överordnade riktmärken för sin användning av IT. Indirekt utgör de på så vis UU:s riktlinjer:

IT i lärandet är ett samspel mellan pedagogik och teknik med lärandet i fokus

IT i undervisningen handlar inte främst om teknikanvändning, utan om nya pedagogiska möjligheter för utbildningar av god kvalitet. Utgångspunkten är alltid att lärarna skall välja de undervisningsformer som på en given kurs bäst stödjer studenternas lärande. De nya sätten att undervisa ersätter alltså inte de gamla: beprövade metoder samsas utmärkt med nya och det är inte heller alltid som den mest avancerade tekniska lösningen är den pedagogiskt bästa!

Lär av andras erfarenheter - testa och förbättra- lär andra

På ULL kan lärare både få lära sig om olika IT-lösningar för undervisningen och om hur de har använts av andra lärare. När de har utvärderat sina erfarenheter kommer de andra lärare till godo.

Var medveten om den förändrade lärarrollen

Lärarna måste inse vilka förväntningar från studenter som användningen av IT kan föra med sig i form av krav på snabb respons, individualiserade kontakter m.m., och lära sig att hantera dem.

Planera noggrant, var tydlig och samarbeta med övrig personal

Webbaserade kursmiljöer, vid UU främst representerade av Studentportalen, kräver precis information, klara kursstrukturer och samarbete mellan lärare och administrativ personal.

Kontrollera juridiska aspekter

Lärarna måste känna till och respektera grundläggande juridiska aspekter av IT-användningen i undervisningen vad gäller t.ex. copyrightfrågor och integritetsskydd.

Utvärdera löpande för flexibilitet

IT gör det möjligt för skickliga lärare att bygga upp kursstrukturer som är flexibla, som kan anpassas efter olika lärstilar och studentgruppens sammansättning och som tillåter lärare och studenter att fullt ut dra nytta av nätets resurser.

Organisation, budget och support för IT i lärande och undervisning

En beskrivning av hur arbetet med IT i undervisningen är organiserat.

Som angavs redan i ingressen återspeglas inte termen distansutbildning i organisation eller budget och därför kan endast en redovisning av Uppsala universitets organisation och budget göras för IT i lärande och undervisning från central nivå. Vid varje fakultet finns satsningar inom grundutbildningen som också påverkar distanskurser och IT i undervisningen vid universitetet, men dessa tas inte med i denna uppräknig.

Rektorsråd för IT

Ett system med *rektorsråd* infördes 1997 vilket innebär att rektor tillkallar personer som ska bistå universitetsledningen med frågor av betydelse för universitetets utveckling. För närvarande finns rektorsråd för de fyra ansvarsområdena jämställdhet, IT, kultur och traditioner samt kvalitetsfrågor.

IT-rådet

IT-rådet är ett strategiskt, rådgivande organ vid Uppsala universitet, som leds av rektorsrådet för IT. IT-rådets uppgifter är bl.a. att följa relevant utveckling på IT-området, att föreslå rektor och andra organ mål och strategier på IT-området och att främja utvecklingen av IT-användning inom grundutbildningen. IT-rådet kan ta initiativ till studier och utredningar men är huvudsakligen beredande och förslagsställande. Alla beslut av universitetsövergripande karaktär inom IT-området bereds av IT-rådet.

ULL

Centralt ligger ansvaret för lärarstöd på ULL. En kort introduktion till IT i undervisningen ges av dess personal inom ramen för den pedagogiska grundkursen för universitetslärare, som arrangeras av Avdelningen för universitetspedagogisk utveckling, men i huvudsak har ULL arbetat direkt tillsammans med lärare och institutioner samt via egna seminarier och kurser (www.ull.uu.se).

Budget

Det finns inga särskilda medel avsatta för att arbeta med endast distansutbildning. Det centrala universitetsövergripande stödet för satsningar på IT i undervisningen kan anges. Satsningar på fakultetsnivå är inte medtagna. ULL:s budget är 13,4 mkr varav 6,4 mkr är i systemägande (licenser, systemutveckling, drift och support) och 1,4 utgörs av externfinansiering (EU-projekt).

Stöd som erbjuds lärare som arbetar med IT i lärandet

Uppsala Learning Lab (<http://www.ull.uu.se>)

ULL:s arbetsmetoder innebär bl.a. att ULL-lärare själva är lärare eller forskare från olika vetenskapsområden för att betona det pedagogiska sammanhanget. En viktig roll har spelats av den fasta seminarieverksamheten som har låtit lärare successivt närma sig frågan om IT i undervisningen och som behandlar IT-frågor kritiskt och ur olika perspektiv. ULL:s kurser handlar inte heller de enbart om tekniskt handhavande, utan för in pedagogiska aspekter och metoder för handledning, kommunikation m.m. Lärarprojekten, som beskrivits ovan, har också bidragit till att lärarnas användning av IT i undervisningen har utvecklats och spridits inom universitetet.

ULL har på så vis utvecklats till att bli en central nod för erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling för universitetets lärare, samtidigt som dess roll som utvecklingsenhet och systemförvaltare har bidragit till att lärare och administratörer har fått bättre förutsättningar för samarbete.

Alla anställda har tillgång till Studentportalen, som automatiskt skapar kurssidor med grundläggande information för alla kurser vid universitetet. Till dessa sidor kan sedan lärare och administratörer lägga ett stort och växande antal funktioner, som t.ex. kursregistrering, filareor för kursmaterial eller för inlämningsuppgifter med plagiatkontroll, automaträttade tester, kursvärderingar, webbsidor m.m. Dessutom ansvarar ULL för system för e-möten, en extern lärplattform och resurser för strömmande media samt system för plagiatkontroll. ULL ger också support till alla anställda för dessa system.

Förutom fasta kurser ges också kurser på beställning till institutioner eller andra enheter, men lärare kan också boka tid för enskild handledning på ULL. Alla dessa aktiviteter och resurser erbjuds de anställda kostnadsfritt. Det senaste tillskottet till ULL:s aktiviteter representeras av en ny, laborativ lärosal, dit lärare kan komma med sina studenter för att testa nya undervisningsformer, som bl.a. underlättar student- och lärarsamarbete över universitets- och nationsgränser.

MedFarmDoIT (<http://doit.medfarm.uu.se/>)

MedfarmDoIT är en enhet inom Vetenskapsområdet för medicin och farmaci för personal som vill skapa och använda IT-verktyg inom ramen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå. MedfarmDoIT bidrar även till att knyta ihop landstinget och

universitetet vilket är till stor hjälp för studentsamarbetet inom vård.

Pedagoger och tekniker arbetar i samspel med målsättningen – att utveckla lärares undervisning, förbättra studenters inläring med hjälp av pedagogiska IT-lösningar samt att effektivisera och underlätta undervisningsadministrationen. Konkret sker detta bland annat genom att tillhandahålla lärosalar med utrustning för automatiserad inspelning så att studenterna kan repetera/följa på distans föreläsningen som film eller ljudfil på sin dator eller i sin telefon eller multimediaspelare. Inom medicin- och vårdutbildningarna erbjuds instruktionsfilmer vilka underlättar mycket då det exempelvis gäller saker som är svåra att återge för många studenter. Studioinspelningar av föreläsningar, pedagogiska samtal m.m. finns i ett mediabibliotek med 700 produktioner. Kursvärderingsverktyg, enkät och anmälningssverktyg finns tillgängliga och utnyttjas även inom utbildning på forskarnivå. Inför start av det nya läkarprogrammet utvecklade MedfarmDoIT en falldatabas tillsammans med lärare från programmet. Mycket av det tillgängliga materialet och de resurser som finns används både av campus- och distansutbildningar.

Tillgänglighetsfrågor m.m.

Lärarna kan kontakta Studerandebyrån för att få hjälp med stöd till studenter med funktionshinder (http://uadm.uu.se/Studerandebyran/Stod_till_studenter_med_funktionshinder/).

Stöd som erbjuds studenter

Information om distansstudier

Distansstudenter får riktad information och svar på vanliga frågor via UU:s hemsida (<http://www.uu.se/node491>). Där finns också länkar till Studerandebyrån. Information finns även via institutionernas hemsidor.

IT-resurser

UU erbjuder alla studenter ett studentkonto som förutom e-post ger tillgång till en lång rad olika tjänster, som t.ex. Studentportalen och Universitetsbibliotekets resurser. Kontohantering och studentsupport för de olika systemen sköts av personal från Avdelningen för IT och inköp.

(<http://uadm.uu.se/iti>)

Universitetsbiblioteket satsar kraftfullt på att göra vetenskaplig litteratur tillgänglig i digitalt format via e-böcker och e-tidskrifter. Användarstöd ges bl.a. genom IT-baserade funktioner som inspelade filmer på bibliotekets hemsida och möjlighet till direktkontakt med en bibliotekarie via chatt.

(<http://www.ub.uu.se>)

Språk- och skrivstöd

Alla studenter erbjuds också skrivhjälp via e-post av Språkverkstaden, vare sig det gäller svensk eller engelsk text

(<http://www.nordiska.uu.se/sprakverkstaden/>)

Tillgänglighetsfrågor m.m.

Stöd till studenter med funktionshinder erbjuds via Studerandebyrån. Det kan röra sig om anteckningshjälp, personligt stöd, teckentolk, m.m. (se vidare <http://www.uu.se/node379>).

Universitetets webbsidor liksom t.ex. Studentportalen är också anpassade för att kunna utnyttjas även av studenter med någon form av funktionshinder, t.ex. genom uppläsningfunktioner.

Beskrivning av distansutbildningens utveckling de senaste fem åren

I det följande redovisas statistiska data med korta kommentarer. Först anges data som härrör specifikt från distanskurser, därefter följer ett avsnitt om utvecklingen inom IT i lärande och undervisning.

UU deltog sedan 1990-talet i Konsortiet för en nationell distansutbildning tillsammans med en rad andra universitet och högskolor. Vid Nätuniversitetets inrättande 2002 förflyttades lärarnas intresse snabbt dit i och med att centrala medel fanns att tillgå för att utveckla IT-distanskurser och distanskonsortiet utvecklades.

Nya kurser utvecklades för Nätuniversitetet och de lärare som arbetade med detta kom att ta med sig sina erfarenheter till campuskurserna under de följande åren. Nätuniversitetets snabba framväxt medförde också att vissa gemensamma stödstrukturer skapades, både nationellt och på enskilda lärosäten, inkl. UU.

Efter Nätuniversitetets nedläggning har det i återrapporteringen inte avkrävts några siffror eller andra data som skulle göra det möjligt att centralt följa utvecklingen. Det vi i det följande kan rapportera avseende distansutbildning är Ladok- (Uppdok-) siffror som visar fem års utveckling av ”distanskurser” samt ökning av kurser som går under benämningen IT-distans.

Termin	Distans FFG/FO	IT-distans FFG/FO
V05	174 – 65	-
H05	179 – 31	-
V06	165 – 57	-
H06	166 – 27	-
V07	151 – 52	-
H07	162 - 25	-
V08	172 – 46	2 - 0
H08	62 -39	144 - 2
V09	71 – 31	136 - 28
H09	108 – 23	124 – 12
V10	118 – 41	139 - 22
H10	102 – 24	138 – 11

Tabellen visar antalet kurstillfällen vid UU med undervisningsform DST (distans) resp. ITD (IT-distans) för de angivna terminerna.

Undervisningsformen IT-distans började högskolorna använda i samråd mer konsekvent först H08 (för att underlätta för studenter som sökte utbildningar via studera.nu).

FFG – står för kurstillfällen som startar den aktuella terminen (studenter förstagsregistreras på kursen). FO – står för kurstillfällen som startat tidigare termin men fortsätter den aktuella terminen (studenter fortsättningsregistreras på kursen). Uppgifterna är hämtade från Uppdoks produktionsdatabas 2010-06-18.

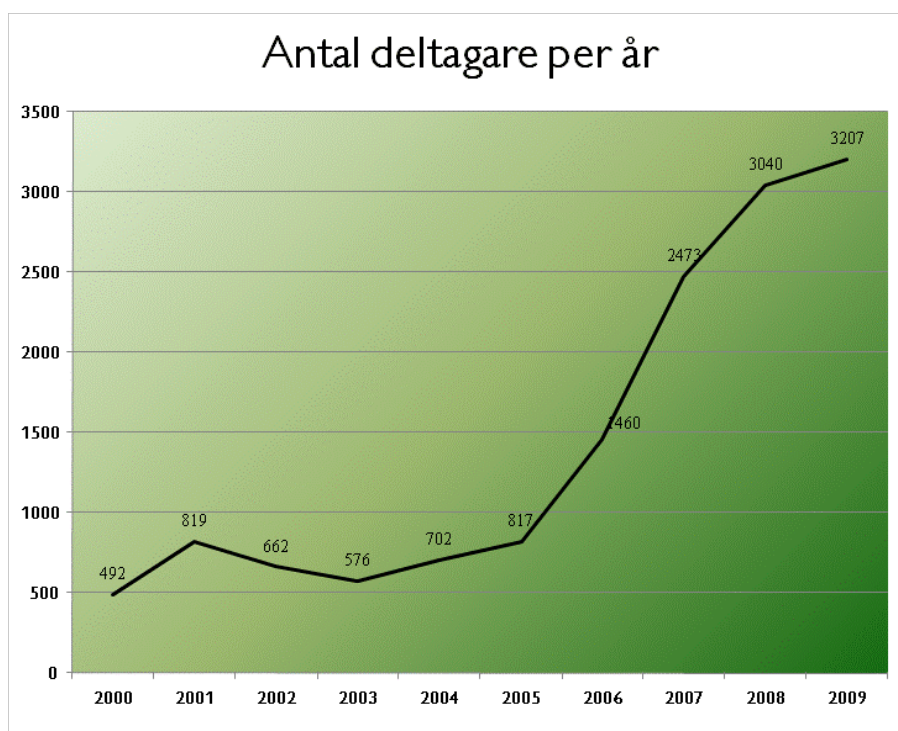
Antalet studenter fortsätter att öka, men genomströmningen är fortfarande lägre än på campuskurser, vilket naturligtvis är ett problem ur ett lärosätesperspektiv. Det allmänna intrycket är att distansutbildning förefaller fungera bättre för studenterna i fortbildning än i grundutbildning, d.v.s. för äldre och redan yrkeverksamma.

För utbildningsåret 2010/2011 har medicinska fakulteten lämnat mer detaljerade uppgifter: 26 % distanskurser är annonserade i kurskatalogen på grundnivå och 15 % på avancerad nivå. Vetenskapsområdet har 6 % av antalet helårsstudenter i IT/distansutbildningar under samma period. På utbildning på grundnivå finns alla de teoretiska delarna inom biomedicinska analytikerprogrammet tillgängliga på distans. Detta utgör grunden i samarbetet med Mittuniversitetet vad avser detta program. Apotekar- och receptarieprogrammets praktikterminer bedrivs delvis som distansutbildning.

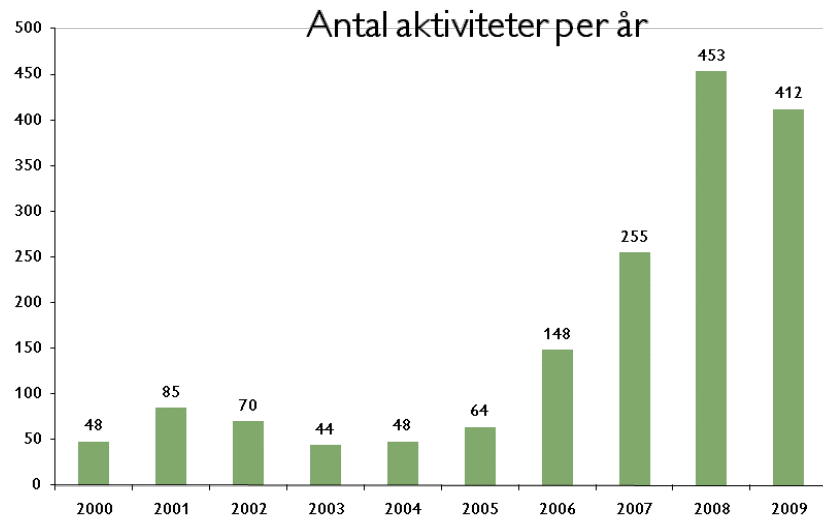
Beskrivning av utvecklingen inom IT i lärandet under de senaste fem åren

En tydligare bild framtonar om fokus förflyttas till IT i lärandet. Här finns flera klara indikationer på de förändrade villkoren för grundutbildningen som IT-resurserna medfört.

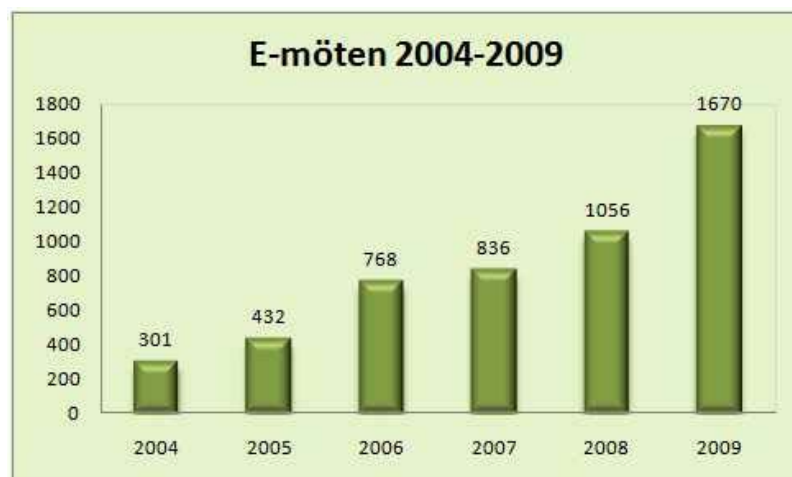
En första iakttagelse gäller antalet deltagare i ULL:s olika aktiviteter, där ett klart trendbrott inträffade mellan 2005 och 2006, med en ökning på drygt 80 %. ULL:s aktiviteter hade 2009 ungefär fyra gånger så många deltagare som 2005.

Det ökade intresset från universitetets anställda motsvaras av ett kraftigt utökat utbud av aktiviteter:

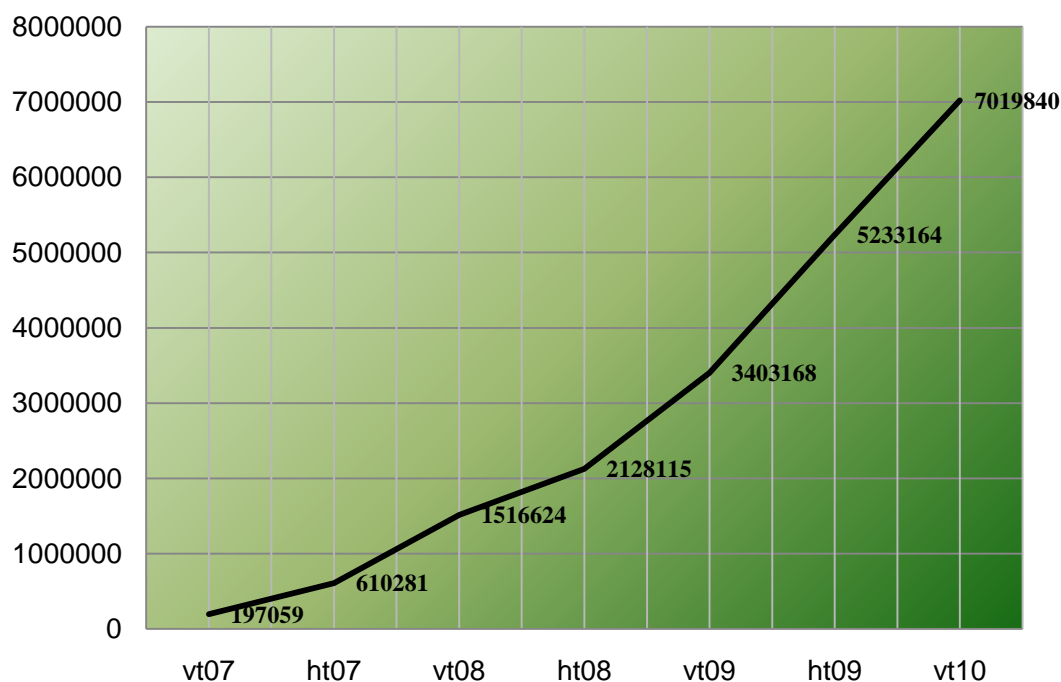

En annan intressant bild ges av ökningen av antalet e-möten via programmet Marratech under de senaste fem åren. I synnerhet inom många språkämnen har möjligheten att arbeta med e-möten, liksom med olika former av inspelat ljud, gett helt nya förutsättningar för att arbeta på både campus- och distanskurser.

Uppsala Learning Lab utvecklade också Studentportalen, som ersatte ett äldre system i april 2007. Som inloggningsstatistiken visar har den under de tre år som hunnit gå etablerat sig som studenternas självklara ingång till studierna och dessutom som

Inloggningar i Studentportalen per termin

en webbaserad arbetsmiljö för både lärare och administrativ personal vid universitetet. Detta beror delvis på ett intensivt arbete med utbildning och marknadsföring, men också på de allt fler funktionerna. Från att under 2007 ha haft en tyngdpunkt på administrativa verktyg, som kursregistrering och tentamensanmälan, så har Studentportalen utvecklats till att 2010 även vara ett pedagogiskt system, med verktyg som webbsidor och diskussionsforum.

Parallellt med Studentportalens framväxt har antalet webbplatser i den äldre lärplattformen ändå samtidigt ökat, ytterligare en indikation på det snabba genomslaget för webbstöd i undervisningen på allt fler utbildningar.

Möjligheter och svårigheter som lärosätet anser finns med IT i lärandet – utifrån ett lärosätetsperspektiv respektive ett studentperspektiv

Uppdelningen mellan campus och distans ter sig inte längre som avgörande. IT möjliggör och förenklar samarbete mellan studentgrupper vid olika lärosäten, eller undervisning där en lärare kan arbeta på distans mot en studentgrupp på campus. IT har snabbt vuxit från att vara ett praktiskt hjälpmedel till att bli en kvalitetsfaktor i den högre utbildningen. Den ger lärarna möjlighet att skapa fler och nya förutsättningar för fördjupat lärande och är också så flexibel att den underlättar mötet med dagens större och mer heterogena studentgrupper. Campus-orienterad pedagogik kommer att ta intryck av distanspedagogik och vice versa när nationellt och internationellt samarbete spelar en allt viktigare roll.

Utöver detta ser UU, som tidigare nämnts, två områden som betydelsefulla för just distansutbildningar: de kommer att bli allt viktigare för professionell fortbildning för yrkesverksamma och de kommer att spela en central roll för när ämneskompetens koncentreras till olika universitetsorter.

Naturligtvis kan den snabba utvecklingen också medföra svårigheter, om t.ex. personalens pedagogiska kompetensutveckling inte håller jämna steg med införandet av ny teknik i undervisningen. Klassiska problem från de tidiga ”nätkurserna”, som många erfarna lärare sedan dess lärt sig att bemästra, kan då återkomma, t.ex. i form av låg genomströmning och förhöjd arbetsbelastning. Utan tvekan ställer detta större krav på lärosätenas engagemang i organisationen och utvecklingen av IT-resurser, liksom på ett aktivt pedagogiskt ledarskap på institutionsnivå.

För studenterna har det ökade inslaget av IT i lärandet inneburit en klar kvalitetshöjning och en rikare studiemiljö som ger dem bättre möjligheter till både egen fördjupning och utökat samarbete och interaktion med andra studenter. Till svårigheterna kan höra viss ovana vid användningen av i och för sig välbekanta IT-resurser i den nya kontext som en akademisk utbildning innebär. Inkonsekvens eller otydlighet från institutionens/lärarnas sida vad gäller den roll som IT spelar i undervisningen kan ibland vara förvirrande. Klassiska problem för särskilt äldre, yrkesarbetande och deltidsstuderande studenter kvarstår naturligtvis också: att både hinna och orka med ett heltidsarbete och halvtidsstudier parallellt med familjeliv kommer aldrig att vara enkelt.

Till sist kan ett tänkbart värstascenario antydast utifrån både lärosätets- och studentperspektiven: att universitet och högskolor

främst ser IT som ett sätt att förbilliga utbildningen genom att använda tekniken för att massutbilda studenter med hjälp av inspelade föreläsningar och automatiserade tester samtidigt som man skär ner på personalen och minimerar interaktionen mellan lärare och studenter.

Men naturligtvis betraktar vi detta som ett otroligt scenario: i själva verket är det universitet som återinvesterar den kvalificerade arbetstid, som ett klokt bruk av IT onekligen kan frigöra, i sin undervisning och i sin forskning betydligt bättre rustat för framtiden och dess studenter att gratulera.

Eventuell samverkan inom distansutbildning som pågår eller planeras med andra lärosäten och aktörer lokalt, regionalt, nationellt och internationellt

Nationella samarbeten

Samarbete inom grundutbildningen sker med högskolorna i Gävle och på Gotland. Delar av kurserna sker på distans och detta ökar gradvis.

ULL deltar som representant för Uppsala Universitet i IT-infrastrukturgruppen Nätverket för IT i högre utbildning (ITHU) som bildades i oktober 2007. ITHU består av aktiva lärare som använder IT i undervisningen och av personal från stöd- och utvecklingsenheter för användning av IT i undervisning. Drygt 30 av Sveriges lärosäten är representerade i gruppen. och ULL:s avdelningschef Mia Lindegren var ordförande i nätverkets styrgrupp 2008 och 2009.

Internationella samarbeten

ULL har sedan sin tillkomst haft ett omfattande samarbete med Wallenberg Hall vid Stanford omkring IT i undervisningen, accentuerat i och med tillkomsten av ULL:s nya laborativa lärosal. Sedan flera år pågår också samarbetskurser mellan institutioner vid UU och i Stanford, där studenter och lärare från båda lärosätena deltar via e-mötesprogram.

Det finns ett flertal internationella samarbeten bland annat U4 mellan Göttingen, Groningen, Gent och Uppsala samt Twin sisters som är ett samarbete med 7 lärosäten runt jorden, däribland Australien. Än så länge befinner sig dock gemensamma distansutbildningar mellan lärosätena på planeringsstadiet.

Vid ULL pågår också forskning inom två EU-finanserade projekt, Responsive Open Learning Environments (ROLE) samt Harmonization of Training in Hematology (H-net). ROLE syftar till att bygga ett ramverk som gör det möjligt för studenter att konfigurera personliga lärmiljöer (www.role-project.eu). Målet med H-net är att harmonisera utbildningen inom hematologi,

främst inom Europa med hjälp av ett portföljsystem för kompetensutveckling.

Beslut att avge detta yttrande har fattats av undertecknad rektor i närvaro av universitetsdirektören Ann Fust, efter föredragning av projektledaren Mats Cullhed. Närvarande därutöver var prorektor professor Kerstin Sahlin, biträdande universitetsdirektören Jan Ivar Mattsson och Uppsala studentkårs ordförande Gabriel Ledung.

Anders Hallberg

Mats Cullhed